

אחת הירושות המשמעותיות שהותיר אחריו שר המשפטים היוצא היא ההכרזה על נוהל לפיו הליך הבחירה של שופטי בית-המשפט העליון יכול שיוע פומבי למועמדים ולמועמדות. הבעיה היא שמלבד לעגן את הנוהל, טרם יצקו לו תוכן. מהן המטרות שאותן נועד השימוע הפומבי לשרת? מהן הסכנות שמהלך זה טומן בחובו? כיצד ניתן להבטיח שהשימוע ישרת את תכלית הליך הבחירה ולא יהפוך אותו לפופוליסטי? ד"ר בל יוסף וגיא אלזם עושים סדר בשאלות אלו, ומבהירים כי דווקא בשל חשיבות האמון הציבורי ברשות השופטת יש לשמור על אופיו המקצועי והענייני של ההליך.

במה מדובר?

נוהל מקובל בעבודתה של הוועדה לבחירת שופטים הינו עריכת שימוע למועמדות ולמועמדים לשפיטה בבית-המשפט העליון בפני חברי הוועדה במסגרת הליך הבחירה. בשנים האחרונות הועלו מעת לעת הצעות לפיהן הליך השימוע ייערך במתכונת פומבית, בשל העניין הציבורי והפוליטי הרב בהליך הבחירה. באפריל האחרון הסכימה הוועדה להחיל על עצמה כלל זה. יוזמה זו הגיעה מצדו של שר המשפטים היוצא גדעון סער ויצאה אל הפועל בהסכמה בינו ובין נשיאת בית-המשפט העליון, השופטת אסתר חיות. מטרת המהלך נעוצה בשני גורמים הקשורים זה בזה: הרצון להגביר את השקיפות והפומביות של הליך מינוי השופטים, והשאיפה להגביר את אמון הציבור בבית-המשפט העליון ובשופטיו.

ככל שינוי שעתיד להשפיע על הליך הבחירה של שופטי בית-המשפט העליון, מדובר בצעד שעשויות להיות לו משמעויות מרחיקות לכת. לשופטי בית-המשפט העליון תפקיד משמעותי במארג השלטון בישראל. ראשית, בית-המשפט העליון משמש כערכאת הערעור העליונה במערכת השיפוט בישראל, והחלטותיו מחייבות את כל יתר בתי המשפט. שנית, ולא פחות חשוב, בית-המשפט יושב כבית דין גבוה לצדק (בג"ץ) המוסמך לתת סעדים מן הצדק כנגד רשויות השלטון. מדובר בעיקר בסוגיות שיש להן השלכות חברתיות והיבט ציבורי מובהק כמו פסילת חוקים, ביקורת על החלטות ממשלה, והגנה על זכויות האזרחים. אלו הסוגיות אשר לרוב מושכות תשומת לב ציבורית לצד תהודה פוליטית.

על-פי הנוהל שאושר, השימועים צפויים להתקיים החל מסבב המינויים הקרוב לבית-המשפט העליון בשנת 2023. אך חשוב להדגיש כי מדובר בכלל עקרוני, שעדיין אינו נותן תשובה איך ייראו השימועים הללו ומה יתרחש במסגרתם.

איך נבחרים כיום שופטים לכהונה בבית-המשפט העליון?

שופטי בית-המשפט העליון ממונים על-ידי נשיא המדינה לאחר שנבחרו לתפקיד על-ידי הוועדה לבחירת שופטים. חלוקת הסמכות שנוצרת היא של נשיא המדינה כגוף ממנה פורמלי, ושל הוועדה לבחירת שופטים כגוף בוחר וממנה מבחינה מהותית.

הוועדה לבחירת שופטים מורכבת מתמהיל של נציגות פוליטית ונציגות מקצועית: שני שרים (בהם שר המשפטים), שני חברי כנסת (כאשר נהוג כי אחד מהם מהקואליציה והשני מהאופוזיציה), שלושה שופטים מבית-המשפט העליון (בהם נשיאת בית-המשפט), ושני נציגי לשכת עורכי הדין. תמהיל זה מבקש לייצר איזון המאפשר מהצד האחד קול פוליטי וייצוגי ברור, וקול מקצועי מהצד השני. לתמהיל זה יש חשיבות מיוחדת בהינתן שבית-המשפט העליון הוא לא רק גוף שבוחן עתירות כנגד רשויות השלטון, אלא גם בית משפט מקצועי אשר הרוב המכריע של עבודתו הוא בשאלות משפטיות מהתחום

האזרחי והפילי. לשם בחירת שופט בית-המשפט העליון נדרש רוב של שבעה מתוך תשעת חברי הוועדה. רוב זה נועד להבטיח כי השופטים ימונו לתפקיד בהסכמה רחבה מבחינה פוליטית ומקצועית. מהבחינה הפורמלית, כל אחד ואחת מחברי הוועדה נדרשים להצביע בהתאם לעמדתו האישית ובאופן בלתי תלוי. בפועל, ידוע כי ההצבעה היא לרוב הצבעה קבוצתית בהתאם לשיוך המוסדי של הנציגים, דבר המקנה הן לשופטי בית-המשפט העליון והן לפוליטיקאים בוועדה, כל עוד כל קבוצה פועלת בתיאום, כוח וטו לסיכול מועמדים שאינם ראויים בעיניהם.

השיקולים שאותם חברי הוועדה נדרשים לשקול מנויים בסעיף 11א לכללי השפיטה (סדרי העבודה של הוועדה לבחירת שופטים), התשמ"ד-1984. ביניהם ניתן למנות: ידע ומיומנות בתחום המשפט, יכולת ניתוח משפטי בסוגיות שונות, יעילות וכושר ביצוע, מזג שיפוטי, יושרה, אמות מידה מוסריות, יכולת עמידה בלחצים, תדמית בעיני הזולת ומוטיבציה. בפועל אין להתנתק מהשפעה פוליטית חזקה על

מהם החסרונות של עריכת שימוע פומבי?

השימוע הפומבי מעורר מטבעו קשיים שונים. אם עד כה מועמדים לשפיטה בבית-המשפט העליון התראינו בפני הוועדה בדלתיים סגורות, כעת הם ניצבים במרכז הבמה ונתונים לביקורת ציבורית רחבה שאינה תמיד עניינית. הניסיון מארצות-הברית מלמד כי ההליך עשוי להפוך במקרים מסוימים ל"קרקס תקשורתי" תוך ניצול ציני של המעמד בידי פוליטיקאים שרוצים להביך את המועמד מטעמים של מחלוקת אידיאולוגית-ערכית או להשתמש בשימוע כדי להבליט את עמדתם הפוליטית. כמו כן, קיים חשש שהליך שימוע פומבי יחשוף בפני הציבור

"אם הליך השימוע יכלול שאלה החושפת באופן ברור את עמדתו של המועמד ביחס לסוגיה קונקרטית, נראה כי הוא לא יוכל לשבת במותב עתידי שיידון בסוגיה, ומשמעות הדברים בטווח הרחוק תהיה שיתוק של בית-המשפט בפועל"

עמדות שאינן רלוונטיות לבחינת התאמתו של המועמד, כמו העדפה פוליטית או מפלגתית. באופן דומה, שאלות על תפיסת עולם שיפוטית עלולות לגלוש לדיון על תיקים תלויים ועומדים בפני בית-המשפט, כמו גם על סוגיות פוליטיות שנמצאות על הפרק. לבסוף, ההליך עשוי לפגוע בפרטיותם ובכבודם של המועמדים, ובפרט של שופטים ושופטות מכהנים בבתי המשפט המחוזיים שבסופו של דבר לא ייבחרו לתפקיד.

מהם העקרונות המנחים בעיצוב השימוע הפומבי?

הניסיון העולמי מלמד כי ניתן להנות מפירות השימוע תוך מזעור חסרונותיו על-ידי תכנון מדוקדק של גבולות הגזרה של הליך השימוע. דגש מרכזי ביותר בעינינו הוא נושא השאלות על עמדה פוליטית ומפלגתית או על נושאים תלויים ועומדים בפני הכרעת בתי המשפט בישראל. במובן מסוים, תחמת "גבולות הגזרה"

זו של חיזוק אמון הציבור הובילה את נשיאת בית-המשפט העליון, השופטת אסתר חיות, לתמוך ביוזמה.

לצד אלה ניתן להציע מטרות נוספות בעלות חשיבות אשר הליך השימוע הפומבי יכול להגשים. כך, גישה אחת שמה את הדגש על **קידום הגיון האישי והמקצועי** בין שופטי בית-המשפט העליון, באופן שיבטיח ייצוג הולם לפסיפס החברתי בישראל, וזאת לצד שמירה על אמות מידה מקצועיות באופן שיבטיח כי המועמדים המתאימים ביותר ייבחרו לתפקיד. היבטים שונים של גיוון הם הרקע האישי של המועמד, מינו, תפיסתו את תפקיד השופט, פילוסופיה משפטית וניסיון מקצועי.

טיב הבחירה. השפעה זו כאמור נובעת מהיות התמהיל מאוזן, המשקף במקביל ייצוגיות ומקצועיות.

"המטרה העיקרית של השימוע הפומבי היא חיזוק האמון הציבורי במערכת השפיטה"

מהי תכלית השימוע הפומבי?

על-פי העומד מאחורי היוזמה, שר המשפטים היוצא גדעון סער, המטרה העיקרית של השימוע הפומבי היא חיזוק האמון הציבורי במערכת השפיטה באמצעות הגברת השקיפות של הליך מינוי השופטים. כאמור, בית-המשפט העליון קובע בפסיקתו גם מדיניות ציבורית ולא עוסק רק ביישום טכני של

מטרה נוספת שהשימוע הפומבי נועד להגשים היא **שמירה על הליך ענייני ומקצועי** שאינו כפוף לאינטרסים זרים. עיצוב נכון של הליך השימוע הפומבי יוכל להוביל לבחירת השופטים המתאימים והמקצועיים ביותר, ולנטרל השפעות צדדיות שעלולות לפגוע באופיו המקצועי והניטרלי של התפקיד, לצד פוליטיזציה-יתר של בית-המשפט העליון.

כללים משפטיים. מאחר ששופטי בית-המשפט העליון משפיעים באופן ניכר על המדיניות הציבורית בהכרעותיהם, מן הראוי להציג לציבור את המועמדים ולשתף אותו בהליך בחירתם באופן שקוף ופומבי. שימוע פומבי יאפשר לציבור להתרשם מהמועמדים באופן בלתי-אמצעי ולהעריך את השיקולים שאותם שוקלת הוועדה לבחירת שופטים במסגרת ההליך. יש להזכיר כי מרכזיותה של מטרה

של השימוע הפומבי אף מתבקשת מהדין כעניין מחייב ומכללי האתיקה אליהם כפופים השופטים והשופטות.

ראשית, סעיף 77(א) לחוק בתי המשפט קובע כי שופט לא יישב בדין אם קיימות "נסיבות שיש בהן כדי ליצור חשש ממשי למשוא פנים בניהול המשפט", והפסיקה קבעה כי לעניין זה רלוונטית אף דעה קדומה אשר עלולה להשפיע על מידת

"יש לשמור על "כללי המשחק" של הליך בחירת השופטים ולוודא שהשימוע הפומבי נערך בהתאם למתכונת קבועה ואחידה"

האובייקטיביות של השופט במסגרת ההליך. לפיכך, אם הליך השימוע יכולול שאלה החושפת באופן ברור את עמדתו של המועמד ביחס לסוגיה קונקרטי, נראה כי הוא לא יוכל לשבת במותב עיתידי שיידון בסוגיה, ומשמעות הדברים בטווח הרחוק תהיה שיתוק של בית-המשפט

משוא פנים. כללי האתיקה אמנם אינם חלים במפורש על מועמדים לשיפוט, אך הרציונלים שנמצאים ביסודם בהחלט רלוונטיים גם אליהם.

מלבד זאת, יש לעמוד על חשיבותם של חמישה עקרונות מנחים לעריכת השימועים הפומביים: עקרון הפומביות והשקיפות, עקרון המקצועיות, עקרון הענייניות, עקרון השוויוניות ועקרון ההליך התקין. **עקרון הפומביות והשקיפות** נועד להבטיח שהליך השימוע יעוצב באופן שיגביר את אמון הציבור בהליך, בשפיטה ובוועדה לבחירת שופטים ובשיקוליה. **עקרון המקצועיות** נועד לוודא שהקריטריונים המנחים את הוועדה יובילו בסופו של דבר לכך שהמועמדים המתאימים ביותר מבחינה מקצועית ימונו לתפקיד. הוא הולם את עיקר עבודתם של שופטי בית-המשפט העליון, אשר דנים מרבית הזמן בתיקים פילייים ואזרחיים, כך שידע ויכולות משפטיות ברמה גבוהה מהווים תנאים הכרחיים לביצוע אפקטיבי של התפקיד השיפוטי. עיקרון זה נשען אף על הצורך למנוע ניגוד עניינים ומשוא פנים עיתידי, כמו גם על הצורך להגביר

בהליך. לבסוף, **עקרון ההליך התקין** נועד להבטיח כי הליך הבחירה יערך בהתאם לעקרונות המשפט הציבורי ויעוצב במסגרת חוקית מוגדרת וברורה. במילים אחרות, יש לשמור על "כללי המשחק" של הליך בחירת השופטים ולוודא שהשימוע הפומבי נערך בהתאם למתכונת קבועה ואחידה.

באיזה אופן ראוי לערוך את השימועים הפומביים?

את חמשת העקרונות שצינו זה עתה אנו מציעים לפרוט להמלצות קונקרטיות, באופן שיאפשר למקסם את היתרונות שעולים מהליך השימוע בעל האופי הפומבי, ולמזער את החסרונות שעולים ממנו.

בהתאם לעקרון הפומביות והשקיפות, אנו סבורים כי יש לשדר את השימוע הפומבי בשידור חי באתר ממשלתי כך שהציבור יוכל להתרשם מהמועמדים והמועמדות באופן בלתי-אמצעי, כמו גם לשמור את הקלטת השימוע ולהנגיש אותה לצפייה מאוחרת, הן באתר ממשלתי והן בפלטפורמות דיגיטליות שונות. עוד ראוי

עקרונות השימוע הפומבי

לאפשר למועמדים ולמועמדות להציג את עצמם בפני הקהל הרחב במהלך השימוע ולאפשר לציבור להפנות אליהם שאלות באמצעות פורטל שיתוף ציבור. כמו כן, מן הראוי שהוועדה תפרסם מראש את הקריטריונים שעל-בסיסם נמדדים המועמדים והמועמדות כאמצעי להגברת שקיפות ההליך.

בהתאם **לעקרון המקצועיות**, יש להפנות למועמדים ולמועמדות שאלות המבקשות

את אמון הציבור בשפיטה ובשופטים. **עקרון הענייניות** נועד להבטיח כי הליך הבחירה נשען על יסוד ענייני וכי שיקולים פוליטיים-אידיאולוגיים אינם מנחים לבדם את הוועדה בבחירת המועמדים. **עקרון השוויוניות** נועד לוודא כי כלל המועמדים והמועמדות זוכים ליחס זהה מהוועדה. עיקרון זה נשען על הצורך למנוע תפיסה ציבורית לפיה ההליך "נתפר למידותיו" של מועמד מסוים, והוא הכרחי לצורך שמירה על כבודם של כלל המשתתפים

בפועל. מעבר לכך, הסעיף נועד לחזק את אמון הציבור בשפיטה ואף מטעם זה ראוי למנוע שאלות על אודות סוגיות נקודתיות או פוליטיות במסגרת השימוע הפומבי.

שנית, שופטים כפופים לכללי אתיקה מחייבים שנועדו להכווין את התנהגותם. בהקשר הנוכחי רלוונטיים במיוחד הכלל שעניינו איסור על הבעת דעה בפומבי בנושא השנוי במחלוקת ציבורית, והכלל שעניינו איסור על הימצאות במצב של

שנקבעה. בהקשר רחב יותר, יש לקבוע כי החלטה על הפסקת הנוהל של שימועים פומביים או שינוי תתקבל באופן מסודר וברוב קולות של חברי הוועדה. כמו כן, מוצע לפעול באופן נפרד להסדיר הן את ההשפעה על חברי הוועדה והן את נושא הפגישות המקדימות בין המועמדים והמועמדות לבין חברי הוועדה.

מה הניסיון ההשוואתי מרחבי העולם מלמד אותנו?

חלק ניכר ממדינות המשפט המקובל הדומות לישראל במבנה ובמסורות המרכזיות אינן מקיימות הליך שימוע פומבי (ובפרט בריטניה, הודו, אוסטרליה וניו-זילנד), ולכן לא ניתן לשאוב מהן השראה. עם זאת, ישנן שלוש מדינות אשר מקיימות שימועים פומביים אשר ניתן ללמוד מהן באופן יעיל: ארצות-הברית, קנדה ודרום-אפריקה. ממצא עיקרי שעולה מניתוח המצב במדינות אלה מראה כי **האופן שבו נערך השימוע הפומבי במדינות השונות נגזר במידה רבה ממידת המעורבות הפוליטית בהליך המינוי**. כך למשל, בארצות-הברית, שבה ממונים שופטי בית-המשפט העליון בהתאם להשתייכות מפלגתית ופוליטית, השימועים הם בעלי אופי פוליטי מובהק. הגורם הממנה הוא הנשיא, בהמלצת הסנאט, ולמערכת השפיטה הפדרלית אין כל השפעה על

חבר ועדה רשאי לשאול את המועמד שאלות במשך חמש דקות (על-פי הסדר הבא: שרים, חברי-כנסת, נציגי לשכת עורכי-הדין ושופטי בית-המשפט העליון); סבב שאלות שני מקוצר במידת הצורך; התייחסות המועמד לשאלות שהציבור הפנה אליו; וסיכום של המועמד לצורך הוספת דברים שטרם נאמרו במהלך השימוע.

בהתאם **לעקרון השוויוניות**, יש להתייחס לכלל המועמדים באופן זהה, להעריך אותם בהתאם לאותם הקריטריונים ולהחיל סדרי דיון אחידים בכל השימועים. כמו כן, יש להבטיח כי עיסוקו הנוכחי של המועמד לא משפיע על ההליך ולפיכך אין להבחין בין מועמדים המכהנים כשופטות ושופטים במערכת ובין מועמדים מחוץ למערכת. בנוסף, יש לערוך את השימועים בסמיכות זה לזה כדי לשמור על שוויוניות ההליך. לבסוף, אין לקבל החלטה על הפסקת או שינוי השימועים במהלך סבב שימועים לאיוש משרה פרטנית, אלא לאחר שנערך שימוע פומבי לכלל המועמדים.

בהתאם **לעקרון ההליך התקין**, יש להסדיר את הליך השימוע וניהולו באמצעות כללים כתובים וברורים. באשר לאכיפת כללי הדיון שנקבעו, מוצע לקבוע

לבחון את הרקע המקצועי שלהם, מומחיותם בענפי משפט שונים ותפיסת העולם השיפוטית שלהם. באשר לתפיסת העולם השיפוטית, כוונתנו היא לכללים ולעקרונות המנחים את עבודת השופט והאופן בו הוא מכריע בתיקים. כך למשל, ניתן לשאול את המועמד על עמדתו ביחס לסוגיות במשפט הציבורי כמו עילות סף, ביקורת שיפוטית על מעשי ממשל, היקפם של חוקי היסוד ותורת המשפט המכווניה את פועלו המקצועי. בהקשר זה ניתן לשאול גם שאלות כלליות ביחס לעבודת השופט, כמו הגישה הפרשנית שמנחה את עבודתו, המקורות עליהם הוא נוטה להסתמך, הפיכת תקדים, מתן רשות ערעור ב"גלגול שלישי" וכיוצא באלה. יש להדגיש שבשלב זה ראוי להימנע משאלות ביחס לתיקים תלויים ועומדים או סוגיות שעשויות להגיע בעתיד לפתחם של בתי המשפט, כמו גם משאלות בעלות היבט פוליטי מובהק. בנוסף, יש לאפשר למועמד להימנע ממענה על שאלה שאינה מקצועית מבלי שהדבר יעמוד לחובתו.

בהתאם **לעקרון הענייניות**, מוצע לתחום את תוכן השאלות המועלות בפני המועמד כך שלא תישאלנה שאלות המבקשות להתחקות אחר עמדתו הפוליטית-מפלגתית, ותחת זאת לעודד שאלות המבקשות לבחון את תפיסת עולמו השיפוטית ואת עמדתו ביחס לבית-המשפט כמוסד. כמו כן מוצע לנסח את השאלות בצורה תמציתית ועניינית כך שהדיון יתמקד במועמדים ובמועמדות ולא בחברי הוועדה, ובהתאם לכך לתחום את משך השימוע לפרק זמן קצוב שיאפשר לערוך שימוע קצר וענייני (המלצתנו – כשעה וחצי). עוד מוצע לערוך שימוע נוסף מול חברי הוועדה בדלתיים סגורות, לאחר השימוע הפומבי, כדי לאפשר למועמדים ולמועמדות ללבן את כל הסוגיות שנותרו פתוחות אחריו. בדומה לעקרון הפומביות והשקיפות, גם מעקרון הענייניות נגזרת הדרישה שהוועדה תבהיר מראש מהם הקריטריונים שאותם תבחן לצורך הערכת המועמדים והמועמדות. לבסוף, מוצע לקבוע סדרי דיון אחידים לעריכת השימוע, שינוהל באופן הבא: הצגת המועמד על-ידי שר המשפטים; הצגה עצמית קצרה של המועמד; סבב שאלות ראשון בו כל

המינוי. בהתאם, השימוע נערך בפני ועדה של הסנאט והשאלות אותן נשאלים המועמדים הן בעלות גוונים אידיאולוגיים

כי מנהל בתי המשפט יהיה אחראי על אכיפת הכללים שקבעה הוועדה ויפקח על עריכת השימוע בהתאם למתכונת

לערוך שימוע פומבי למועמדים ומועמדות לשפיטה היא יוזמה שביכולתה לשרת תכליות חשובות כמו חיזוק אמון הציבור בבית-המשפט העליון, הגברת השקיפות של הליך הבחירה, שמירה על מאפייניו המקצועיים והפוליטיים של ההליך והבטחת ייצוג חברתי ומקצועי הולם בהרכב בית-המשפט. עם זאת, הניסיון מלמד כי עיצוב שאינו מושכל ומדויק של הליך השימוע הפומבי עשוי דווקא לפגום בתכליות חשובות אלה, להחליש את האמון הציבורי בשפיטה ולפגוע בכבודם

"הניסיון מלמד כי עיצוב שאינו מושכל ומדויק של הליך השימוע הפומבי עשוי דווקא לפגום בתכליות חשובות אלה, להחליש את האמון הציבורי בשפיטה ולפגוע בכבודם של המועמדים והמועמדות"

של המועמדים והמועמדות. בנייר העמדה שפרסמנו בתכלית – המכון למדיניות ישראלית, הדגשנו כי אין אמנם שיטה נכונה לעריכת השימועים הפומביים, אך ראוי להימנע מגלישה לפוליטיזציה מוחלטת של הליך הבחירה במסגרתם. בהתאם לכך הצענו מסגרת דיונית לעריכת השימועים הפומביים, המבוססת על יסודות תיאורטיים והשוואתיים, באופן שיגשים את מטרות ההליך בצורה המיטבית.

אנו סבורים שאימוץ מסקנות המחקר והטמעתן יחזק את האמון הציבורי במערכת השפיטה ויבטיח כי יינתן משקל ראוי לרכיבים הציבוריים, המקצועיים והפוליטיים של הליך הבחירה, תוך שמירה על כבודם ופרטיותם של המועמדים וחתימה ליצירת גיוון בהרכב בית-המשפט.

ד"ר בל יוסף
ראשת תוכנית "כללי המשחק של הדמוקרטיה" במכון תכלית, חוקרת ומרצה בתחומי המשפט הציבורי.

גיא אלזם
עוזר מחקר בתוכנית "כללי המשחק של הדמוקרטיה" במכון תכלית וסטודנט למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים.

הוא המושל הכללי, אך בפועל החלטת המינוי מתקבלת על-ידי ראש הממשלה, אשר נועץ בוועדה מייעצת המורכבת משופט בדימוס, שלושה עורכי דין, חוקר משפט ושלושה חברים נוספים הממונים על-ידי שר המשפטים. הליך הבחירה כולל שימוע ראשוני שנערך בפני חברי הוועדה, ולאחר מכן שימוע פומבי שנערך בפניוועדה פוליטית המורכבת מנציגי ציבור משני בתי המחוקקים במדינה. משמעות הדברים היא שהשיטה הקנדית מפרידה בין הגורם הממנה/ממליץ ובין הגורם שעורך את השימוע הפומבי בפועל. בהתאם, השימוע הפומבי הוא בעל סממנים פוליטיים ניכרים, אם כי הוא מנוהל דווקא על-ידי גורם ניטרלי וחיצוני, לרוב חוקר משפט או שופט בדימוס. תכלית הניהול הניטרלי הינה התווית גבולות לשימוע, תוך שמירה על מאפייניו המקצועיים של ההליך, וניתוח השימוע האחרון שנערך בקנדה בחודש יוני 2021 ממחיש זאת היטב.

המסקנה העולה מניתוח הדין הנוהג במדינות שונות היא שיש להתאים את

שאינם מתמצים לתפיסת עולם משפטית גרידא. באופן לא מפתיע, לא פעם מוקד השימוע הוא דווקא הסנאטורים עצמם, שמנצלים את הבמה לצרכים פוליטיים ואישיים תוך הטלת ספק באשר להתאמתו של המועמד לתפקיד.

בניגוד לארצות-הברית, הליך המינוי לבית-המשפט החוקתי של דרום-אפריקה נשען על יסודות מקצועיים. הגורם הממנה מבחינה פורמלית הוא נשיא המדינה, אך ועדה ייעודית היא זו שממליצה לנשיא על המינוי מבחינה מהותית. ועדה זו, הקרויה "נציבות השירות השיפוטי", מורכבת אמנם מרוב פוליטי, אך היא מהווה תמהיל של נציגי ציבור, שופטים, עורכי דין בכירים וחוקרי משפט. ואכן, גם השימועים הפומביים למועמדים לשיפוט בבית-המשפט החוקתי של דרום-אפריקה הם בעלי גוון מקצועי בולט, הגם שלא בלעדי. ניתוח השימועים הפומביים שנערכו בחודש אפריל 2022 מעלה כי הוועדה נהגה במועמדים בנימוס וכבוד, הפנתה אליהם שאלות ענייניות בלבד והתמקדה

אופי השימוע לשיטת בחירת השופטים ומאפייניו של הליך הבחירה במדינה. מאחר שהשיטה הישראלית מבקשת להתמקד בשיקולים מקצועיים לצד שיקולי גיוון ושיקוף חברתי, המסקנה המתבקשת היא שגם הליך השימוע הפומבי בישראל יעוצב בהתאם לכך.

בהיבטים המקצועיים של השפיטה, לצד הדגשת החשיבות של ייצוג ושיקוף החברה הדרום-אפריקאית בבית-המשפט החוקתי. בהקשר זה בלטה במיוחד נכונותו של נשיא בית-המשפט החוקתי להתערב בדיון במקרים מסוימים לצורך שמירה על כבודו של המועמד.

מבט לעתיד

בית-המשפט העליון ממלא תפקיד מרכזי בעיצוב המדיניות הציבורית בישראל, ולכן הגברת הפומביות של הליכי המינוי של שופטיו היא משימה חשובה. היוזמה

גישת ביניים למינוי שופטים ניתן למצוא בשיטה הקנדית. הליך בחירת השופטים לבית-המשפט העליון בקנדה מכיל רכיבים פוליטיים ומקצועיים גם יחד. הגורם הממנה את השופטים מבחינה פורמלית